

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture."
- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

SHRI SWAMI VIVEKANAND SHIKSHAN SANSTHA'S
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (EMPOWERED AUTONOMOUS)

2130, 'E' Ward, Tarabai Park,
Tal. Karveer, Dist. Kolhapur - 416 003.
Affiliated to Shivaji University, Kolhapur (M.S.)

NAAC Reaccredited : "A" (CGPA - 3.24 in 3rd Cycle)
College with Potential Excellence by U.G.C., New Delhi
"Star College" by D.B.T. Govt. of India
ISO 9001 : 2015

2023-24

'Nibandh Spardha'

1.	Name of Department	Marathi											
2.	Name of Organized Activity	<u>Nibandh Spardha</u>											
3.	Date/ Duration	<u>23/01/2024</u>											
4.	Aims and Objectives	1. To develop reading and writing skills in students. 2. Developing creativity in students.											
5.	No. of beneficiaries	<table border="1"><tr><td>Teachers</td><td>Male</td><td>03</td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>03</td></tr><tr><td>Female</td><td>09</td></tr><tr><td colspan="2">Total</td><td>15</td></tr></table>	Teachers	Male	03	Students	Male	03	Female	09	Total		15
Teachers	Male	03											
Students	Male	03											
	Female	09											
Total		15											
6.	Expenditure & funding agency :	Nil											
7.	Brief description :	On the occasion of Marathi Bhasha Sanvardhan Pandharvada, an Essay Writing competition was organized to develop reading & writing skills among the students. 12 students participated in this competition. The competition was examined by Prof. Dr. E. B. Alwekar, Dr. Pradheep Patil, Dr. Swapnil Buchade.											
8.	Outcomes	1. Helped to develop reading & writing skills among students. 2. It helped inculcating reading culture & writing skills among students.											
9.	Photos	Enclosed											
10.	Signatures of coordinator/organizer	 Prof. Dr. Ekanath Alwekar विभाग प्रमुख मराठी विभाग, विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर. (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)											

'ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार'

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

मराठी विभाग आयोजित

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा (दि. १४ ते २८ जानेवारी, २०२४)

सूचना

वरिष्ठ महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते की, मराठी विभागाच्या वतीने मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा निमित्त व्याख्याने, अभ्यास भेटी व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले आहे. खालील स्पर्धेत भाग घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी आपली नाव नोंदणी डॉ. प्रदीप पाटील (संपर्क ९७६३२४३०१७) किंवा डॉ. स्वप्निल बुचडे (९९७५४४१६११) यांच्याकडे दि. १३/०१/२०२४ रोजी दुपारी १२.३० पर्यंत करावी.

अ. क्र.	वार/दिनांक	कार्यक्रम तपशील	स्पर्धेचे ठिकाण व वेळ
१	सोमवार, १५/०१/२०२४	स्वरचित काव्यवाचन स्पर्धा	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.
२	मंगळवार, १६/०१/२०२४	वक्तृत्व स्पर्धा	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.
३	गुरुवार, १८/०१/२०२४	मराठी विश्वकोश नोंदलेखन कार्यशाळा	ग्रंथालय सभागृह, सकाळी १०.०० वा.
४	शुक्रवार, १९/०१/२०२४	शुद्धलेखन स्पर्धा	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.
५	शनिवार, २०/०१/२०२४	वाचनकट्टा	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.
६	सोमवार, २२/०१/२०२४	निबंध स्पर्धा	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.
७	बुधवार, २४/०१/२०२४	शासकीय मुद्रणालय भेट	सकाळी १०.४५ वा.
८	शनिवार, २७/०१/२०२४	समारोप - बक्षीस वितरण	रूम नं. १३ सकाळी १०.४५ वा.

वक्तृत्व स्पर्धेचे विषय	निबंध स्पर्धेचे विषय
१. तरुणांचे प्रेरणास्थान : स्वामी विवेकानंद	१. शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांचे शैक्षणिक कार्य
२. अमृतमहोत्सवी भारताची वाटचाल	२. कृत्रिम बुद्धिमत्तेची आव्हाने
३. वाचन संस्कृती जोपासली पाहिजे	३. मोबाईलच्या विळख्यात तरुणाई
४. समाजमाध्यमे आणि आजची तरुणाई	४. ढासळलेली मूल्यव्यवस्था

सूचना - १. शुद्धलेखन स्पर्धेसाठी कागद पुरविले जातील.

२. वक्तृत्व स्पर्धेसाठी ५ + २ मिनिटे इतका वेळ असेल.

३. निबंध लेखन स्पर्धेसाठी पानाच्या एकाच बाजूस सुवाच्च हस्ताक्षरात लिहावे.

प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर

मराठी विभागप्रमुख

डॉ. आर. आर. कुंभार

प्राचार्य

विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर

(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

“ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ”

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साठुंबे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था कोळहापूर संचालित

विवेकानंद कॉलेज, कोळहापूर (आधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

मराठी विभाग

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा (१४ जानेवारी ते २५ जानेवारी)

निर्बंध लेखन स्पर्धा दि. २३/०१/२०२४

अ.नं.	विद्यार्थीचे नाव	वर्ग	मोबाईल नंबर	सही
1.	हर्षदा रणजीत केवडे	बी.ए. २		MP Kumbh
2.	सुरेखा अशोक लाखे	बी.ए. २		S. M. Lakh
3.	प्रतिमा प्रदिय कदम	B.COM-I	8483894186	Radam
4.	पूजा अमर पाटील	BSC-III	8263877361	P.A. Patil
5.	रोहन शांतीनाथ शतवठ	BCA-II	8806318308	
6.	अर्पिता शिवाजी पाटील	BSC-TY	9021338685	Arpita
7.	अमृता अनिल जोगाम	BCA-I	7666740494	Amrta
8.	ओंकार जैतम पांडरे	BCA-II	7775979694	Onkar
9.	चिन्मयी भंडार लवणील	B.sc. III		Chinmayi
10.	शिवाजी गिरीजी पाटील	B.Com. II		Shivaji
11.	राजवर्धन विश्वास जांभळे	BSC-I	9307421400	Rajwahan
12.	सानिका राजानव पाटील	BSC III	7582966497	Sanika

'ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार'

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

मराठी विभाग आयोजित

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा (दि. १४ ते २८ जानेवारी, २०२४)

विविध स्पर्धांचे अंतिम निकाल पत्रक

शुद्धलेखन स्पर्धा			
अ. क्र.	क्रमांक	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग
१	प्रथम	कु. अर्पिता शिवाजी पाटील	बी. एस्सी. भाग ३
२	द्वितीय	कु. अरिहंत किरण पाटील	बी. एस्सी. भाग १
३	तृतीय	कु. प्राची चंद्रकांत केसरकर	बी. एस्सी. भाग ३
४	उत्तेजनार्थ - १	कु. अथर्व रमेश सांगरुळे	बी. एस्सी. भाग १
५	उत्तेजनार्थ - २	कु. चिन्मयी मंदार सबनीस	बी. एस्सी. भाग ३
निबंध स्पर्धा			
६	प्रथम	कु. ओंकार गौतम पांडरे	बी. सी. ए. भाग २
७	द्वितीय	कु. पूजा अमर पाटील	बी. एस्सी. भाग ३
८	तृतीय	कु. हर्षदा रणजीत केंबळे	बी. ए. भाग २
९		कु. अर्पिता शिवाजी पाटील	बी. एस्सी. भाग ३
१०	उत्तेजनार्थ - १	कु. प्रतिमा प्रदीप कदम	बी. कॉम. भाग १
वक्तृत्व स्पर्धा			
११	प्रथम	कु. अर्पिता शिवाजी पाटील	बी. एस्सी. भाग ३
१२	द्वितीय	कु. रोहन शांतीनाथ रावळ	बी. सी. ए. भाग २
१३	तृतीय	कु. सानिका गजानन पाटील	बी. एस्सी. भाग ३
१४	उत्तेजनार्थ - १	कु. रेणुका दीपक चव्हाण	बी. ए. भाग ३
स्वरचित काव्यवाचन स्पर्धा			
१५	प्रथम	कु. अरिहंत किरण पाटील	बी. एस्सी. भाग १
१६	द्वितीय	कु. श्रावणी गोरक्षनाथ कालेकर	बी. व्होक. भाग २
१७	तृतीय	कु. साक्षी राजू बिरांजे	बी. एस्सी. भाग २

प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर
विभाग प्रमुख
मराठी विभाग,
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.
(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

नाव - कु. अर्पिता शिवाजी पार्ल
कॉलेजचे नाव - विवेकानंद कॉलेज,
कोल्हापूर.

इयत्ता - B.Sc. TY

हजेरी क्रमांक - 8430

निबंधाचा विषय - शिक्षणमहर्षी
डॉ. बापूजी साकुंभे यांचे शैक्षणिक
कार्य

शिक्षणमहर्षी

डॉ. वापूजी

साळुखे यांचे

शैक्षणिक कार्य

आधी करावे मग सांगावे ,
ही तुमची शिकवण ।
सत्य , चारित्र्य अन् वैरागी
कर्मयोगी जीवन ।

जळण्यासंधी आम्हा मिळावी
हे तुमचे हो ब्रीद ।
शिक्षणातुनी विवेक मिळावा
हे तुमचे हो गीत ॥

“ज्ञानवर्धन, ज्ञानसंवर्धन व ज्ञानदान याच आपल्या
जीवितध्येयारी प्राणप्रतिष्ठेने एकनिष्ठ राहून सरस्वतीची
म्हणजेच चैतन्याची अखंड उपासना करणारे योर समाज-
शिक्षक म्हणजे बापूजी-गोविंदराव ज्ञानोजीराव साकुंखे
युगायुगाच्या अंधाराला प्रकाराचे शाक्तीमान वरदान देण्यात
संपूर्ण आयुष्यच शोकून देणाऱ्या बापूजींनी पावित्र्य,
मोगल्य व नैतिक मूल्यांवर अष्टदा ठेवूनच वाटचाल केली.
ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणाचा प्रसार
सर्वत्र करण्याकरिता नित्य कार्यप्रवण राहिले. ज्ञानापासून
शतकावुशतके वंचित, दुर्लक्षित राहिलेल्या दीन, दलित,
आदिवासी यांसारख्या सामाजिक स्तरांच्या आत्मोन्नती-
साठी स्वतःला वाहून घेतले. त्यासाठी त्यांनी हिंदू
संस्कृतीचा सार्थ आमिमान बाळगणाऱ्या श्री स्वामी
विवेकानंदांच्या जावाने श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था
सुरू केली. गोविंदराव ज्ञानोजीराव साकुंखे उर्फ बापूजी
हेच त्या संस्थेचे संकल्पक, संस्थापक व कार्यस्थित होत.
त्यांचे जीवन व शैक्षणिक कार्य म्हणजे महाराष्ट्राच्या
शैक्षणिक इतिहासातील एक सोनेरी पान आहे.

त्यांचा जन्म ९ जून १९१९ या दिवशी सातारा
जिल्ह्यातील रामापुर या गावी झाला. ते बालपणातच
मातृ - पितृ सुखाला वंचित झाले. ज्या सावलीची प्रत्येक
प्राणीमात्राला गरज असते. ती मायेची सावली काळाने
नाहीरी केली. प्रतिकूल परिस्थितीला एकाकीपणे झगडत,
समोर ठाकलेल्या जगाला पारखत त्यांच्या जीवनप्रवासा-
ला सुरुवात झाली. गावीच प्राथमिक शिक्षण घेतल्यावर
त्यांना शिक्षणासाठी बाहेर पडावे लागले. स्वबळावरच
शिकत १९४५ मध्ये बी. ए. ची परीक्षा, तर १९४९ साली

ते बी. टी. परीक्षा उत्तीर्ण झाले. अध्यापनासाठी आवश्यक असणारे कौशल्य त्यांच्या अंगी मूलतःच होते. संस्कृत व गणित त्यांचे आवडते विषय होते. त्यांना बालपणापासूनच साधी राहणी मनापासून आवडत असे. वृत्तीत समंजसपणाही तसाच म. गांधीजीप्रमाणे साधी राहणी व उच्च विचारसरणी पाहून त्यांना सर्वच बापूजी असे संबोधित. याच बापूजी नावाने ते ओळखले जाऊ लागले.

बापूजींच्या शैक्षणिक कार्याची आंतरिक तळमळ त्यांच्या विद्यार्थी दरोतूनच दिसून येते. त्यांनी शिक्षण घेत असतानाच सोडूर येथील घोरपडे राजघराण्याच्या इतिहासासंबंधीच्या कागदपत्रांचे संशोधन केले. सोडूर येथेच त्यांची 'राजगुरू' म्हणून नियुक्ती झाली. सोडूरच्या राजघराण्याचे एक सल्लागार म्हणूनही सन्मान लाभला होता. 'राजगुरू' म्हणून ज्ञानदानाचे कार्य करित असतानाच. भारतात म. गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली १९४२चा क्रांतीलढा सुरू झाला. त्यावेळी राजविलासी जीवन जगण्याची संधी असतानाही देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी समर्पण भावनेने श्रुमिगत आंदोलनात भाग घेतला. सातारा जिल्ह्यातील क्रांतीवीरांचा स्फूर्तीप्रद, वस्तूनिष्ठ असा संक्षिप्त इतिहास लिहिला. या त्यांच्या क्रांतीकार्या बद्दलच शासनाने त्यांना स्वातंत्र्य सैनिक म्हणून गौरविले आहे.

या क्रांती लढ्यानंतर तरुण विद्यार्थ्यांची सातारा जिल्हा कॉॅम्प्रेसची स्थापना केली. बापूजी या राष्ट्रीय कार्यकर्ते अद्यभागी होते. रयत शिक्षण संस्थेचे संस्थापक कर्मवीर भाऊराव पाटील यांच्या कार्यरिती समरस झाले. १९४५ ते १९५५ या दशकात बापूजींनी रयत शिक्षण संस्थेच्या कार्यसि वाढून घेतले. स्वतः शिक्षकाचे कार्य करितच ती संस्था बळकट व्हावी यासाठी अहोरात्र झटले. राष्ट्रीयता आणि समाजनिष्ठा अंगी बाणली.

१९५४ या वर्षी ते रयत शिक्षण संस्थेच्या सेवेतून मुक्त झाले. दुर्गम खेड्यापाड्यांना शिक्षणाचा लाभ व्हावा म्हणून १९ ऑक्टोबर १९५४ रोजी बापूजींनी आपल्या विश्वासू सहकार्यांसमोर नवीन शिक्षणसंस्था

स्थापन करण्याचा संकल्प सोडला. आणि ५ जून १९५५ च्या शुभ दिवशी श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेच्या कार्यचा शुभारंभ झाला. प्रका नव्या शैक्षणिक पत्राचा आरंभ झाला.

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचा कारभार लोकशाहीप्रधान तत्वावर चालावा यासाठी बापूजींनी एक वैशिष्ट्यपूर्ण घटना तयार केली. सेवक आणि समाज यांच्या स्वयंस्फूर्त सक्रिय सहभागाची ती अपेक्षा करते. समाजाच्या सौभाग्याने हा वेगळा प्रयोग यशस्वी होत आला.

ज्या ठिकाणी विद्यापीठीय शिक्षणाची विरोध सोय नाही. अशा मराठवाड्यात उस्मानाबाद जिल्ह्यात बापूजींनी संस्थेचे पहिले महाविद्यालय १९५९ मध्ये सुरू केले. त्यांनी अशाच तऱ्हेने दूर, दुर्गम, डोंगराळ भागात, अडीअडचणीच्या उपेक्षित खेड्यापाड्यातून विद्यादानाची ही सांस्कृतिक केंद्रे नेऊन पोचवली. आहेत. शतकारातकाच्या अज्ञानावर चाललेली ही मात अपरंपार कष्टाची होती. पण तरीही बापूजींनी आपल्या कार्यकर्त्यांच्या ठाम निश्चिनिशी महाराष्ट्राच्या नऊ जिल्ह्यात, शिवाजी विद्यापीठ, पुणे विद्यापीठ, मुंबई विद्यापीठ, मराठवाडा विद्यापीठ इतक्या परिक्षेत्रात महा-विद्यालयापासून बाल विकास केंद्रापर्यंत २५८ संस्कृति केंद्रे उभी केली आहेत. या संस्कृति-केंद्रात आज अंदाजे लाखभर विद्यार्थी/विद्यार्थिनी ज्ञानार्जन करीत आहेत.

बापूजींनी अदिवासी विभागात आश्रमशाळा काढून महनीय कार्य केले. मुलींच्या शिक्षणासाठीही विशिष्ट ध्येयाने विद्याकेंद्रे स्थापन करून एक सामाजिक कोंडी फोडली आहे. संस्थेच्या काही विद्यालयातून सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजनाही राबवण्यात आचिंत्य साधले आहे. महाराष्ट्राच्या खेड्यापाड्यात व कनटिक राज्याच्या भागात पसरलेला संस्थेचा शाखाविस्तार अधिक संपन्नपणे बहरतो आहे. फुलतो आहे. ही नेत्रदीपक प्रगती दृष्ट लागवी अशी आहे.

संस्था अधिकच वर्धिष्णू ठरावी यासाठी बापूजींनी संस्थेसाठी व्याक्तिगत त्याग केला आहे. आपल्या वाट्याची वडिलोपार्जित मिळकत संस्थेसाठी अर्पण केली. त्यांच्या शिक्षण संस्कारातून मने घडलेल्या विद्यार्थ्यांनी 'गुरुदाक्षिणा

म्हणून दिलेली एक लाख , सदतीस हजार रुपयांची रक्कम बापूजींनी संस्थेलाच दिली. त्यांच्या षष्ठाब्दीपूर्ती समारंभाच्या प्रिन्यर्थ जमलेला पाच लाख रुपयांचा निधीही तेवढ्याच निरपेक्ष वृत्तीने त्यांनी संस्थेला सुपूर्त केला.

दलितांच्या शिक्षणासंबंधी त्यांची चाललेली धडपड त्यासाठी आर्थिक स्रीज सोसून केलेली कार्यवाही अत्यंत मोलाची आहे. म्हणूनच १९८५ साली महाराष्ट्र शासनाने 'दलित मित्र' हा किताब बहाल करून त्यांच्या कार्याचा यथोचित सन्मान केला आहे.

बदलत्या काळाला अनुरूप व जीवनाभिमुख शिक्षण पध्दती सतत स्वीकारून समाजाला प्रगत करणारी, श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था ही महाराष्ट्रातील एक जीवन संस्कार संस्था बनली आहे. त्यांचे हे प्रचंड कार्य, असीम त्याग, निरिच्छ वृत्ती, अप्रतिहत परिश्रम, सम्यक मार्गदर्शन, कुशल नेतृत्व, उपेक्षित व दलितांच्या बद्दलची करुणा, कल्पक बुद्धिमत्ता, सत्य, चरित्र्य, प्रामाणिकपणा सेवा या उच्चतर गुणांनी त्यांनी महाराष्ट्राचे सांस्कृतिक, वैचारिक आणि शैक्षणिक मन धडविले आहे.

पदव्यांनी, सन्मानांनी, गौरवांनी काही व्यक्तींना मोठेपणा प्राप्त होतो. पण काही व्यक्ती जन्मतः च आणि कर्तृत्वाने इतक्या मोठ्या असतात की त्यांना प्रदान केलेल्या गौरव -सन्मानांनी त्या गौरवांना मोठेपणा येतो. त्या गौरवांचाच गौरव होतो. परमपूज्य बापूजी अशा योग्य व्यक्तींपैकी एक होत. कुठल्याही गौरवाच्या मागे न लागता कर्मवादी सिद्धांप्रमाणे बापूजी कार्य करित राहिले. अशा प्रकारे शिक्षणमहर्षी म्हणून बापूजींचे कार्य अलौकणीय आहे.

'ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार'

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचालित

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

मराठी विभाग

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा - २०२४

निबंध स्पर्धा - दि. २३ जानेवारी, २०२४

अहवाल

मराठी विभागाच्या वतीने दिनांक २३ जानेवारी, २०२४ रोजी मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा निमित्त निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. या स्पर्धेमध्ये विविध वर्गातील १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या निबंध स्पर्धेमुळे विद्यार्थ्यांच्या लेखन कौशल्याचा विकास होऊन मराठी लेखनाची, वाचनाची, विचार करण्याची जाणीव निर्माण झाली. या निबंध स्पर्धेसाठी शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांचे शैक्षणिक कार्य, मराठी भाषेचे भवितव्य, मोबाईलच्या विळख्यात तरुणाई, ढासळलेली मूल्यव्यवस्था हे विषय ठेवण्यात आले होते. सहभागी स्पर्धकांनी उत्स्फूर्त व अभ्यासपूर्ण निबंधांचे लेखन केले.

या निबंध स्पर्धेसाठी मराठी विभागप्रमुख डॉ. एकनाथ आळवेकर यांनी मार्गदर्शन केले. या स्पर्धेचे परीक्षण प्रा. डॉ. प्रदीप पाटील व प्रा. डॉ. स्वप्निल बुचडे यांनी केले.

प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर

**विभाग प्रमुख
मराठी विभाग,
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.
(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)**